

BENE ZOLTÁN

Kiűzetés

Hosszan tépelődtem, vajon Tibivel tartsak-e. Ám végül odáig sem jutottam, hogy megvitassam Kírával a lehetőséget. Amint arra gondoltam, újra vándorolnom kell, rögvest olyan hevesen tört rám a halálfélelem, kis híján összeroppantott. – De nem, mégsem így volt. Nem jól fogalmazok. Nem halálfélelem volt ez, sokkal inkább az elkerülhetetlen halál tudata. Az a kíméletlen bizonyosság, hogy meghalok és a kezem nem mozdul többé, amikor mozdítanám, mert már az sem lesz, aki (vagy ami) mozgásra szeretné bírni. Görcsös elszántsággal ragaszkodtam a lelkemhez, olykor azonban belém mart az ördög, s mérge a kételyt keverte a vérembe... Csakhogy ez sem pontos. Világéletemben kételkedő ember voltam. Mindig óvakodtam azoktól, akik kételyek nélkül néztek farkasszemet az étellel. A lélekben azonban, a létezés magasabb rendű megnyilvánulásaiban, az Isten orcájában szilárdan hittem. Hanem amióta az út vége karnyújtásnyira került, meg-megrendült a hitem. Azt hiszem, ezért nem szegődtem Tibi mellé. Odakinn, a pincén, az Új Közösségen kívüli világban – nem lehetett másként – aratott a halál.

A Tigrisek járőrözés közben szinte hetente botlottak kifosztott, feltrancsírozott hullákba, vagy csontsovány tetemekbe, akikkel az éhség végzett. Semmi jele nem mutatkozott annak, hogy a régi civilizáció magához tért volna valahol, netán belátható időn és távolságon belül egy új civilizáció lenne születőben. Még szervezett bandákról is alig tudtunk (ennek mindannyian örvendeztünk is), nemhogy annál magasabb rendű társadalomról.

Talán Tibiék távozása adta az ötletet, talán a Tigrisek jelentései, talán egészen más, egyre megy, a lényegen mit sem változtat. Valéria kitalálta a kiűzetést.

– Azok az embercsoportok, akik még a magasan fejlett technikai civilizáció korszakában is halászó és vadászó életformát követtek, eldugott területeken, mint az Amazonas menti őserdők mélye vagy Pápua Új-Guinea egyes vidékei, ezek az emberek pár tucat főt számláló hordákban éltek, s alighanem úgy élnek az Áramszünet Kezdeté után is, hiszen számukra semmit sem jelentett a villamosság – magyarázta egy este az agórán összegyűlteknél. – Ezekben a közösségekben, ha valaki megbocsáthatatlan bűnt követ el a csoport ellen, nem ölik meg, nem mocskolják be a kezüket a vérével. Egész egyszerűen kiközösítik. Elzavarják. És egyedül elpusztul. Mert egymagában nem élheti túl a világot. Nos, ezentúl így fogunk cselekedni mi is

* Részlet az *Áramszünet* című, készülő regényből

mindazokkal, akik rászolgnak. Kiűzzük őket az Új Közösségből, hogy nyomorultul elpusztuljanak.

– Szektásodunk? Vagy ez valami más? – súgta Kíra a fülembe.

A társaink minden zúgolódás nélkül fogadták Valéria szavait. Nem hiszem, hogy egy másodpercig is eltűnődtek volna a beszéd valódi értelmén. Pedig éppenséggel lehetett volna rajta mélázni. Kezdve azzal, hogy Valéria igazat beszélt. Az emberiség történelmében minden valószínűség szerint az az alapfőállás, hogy létezik a világ az egyik oldalon és a másikon ott a közösségben élő ember. A közösségen kívül rekedő egyént (egyedet, példányt) pedig a világ kíméletlenül elpusztítja. Ezt a helyzetet a modern társadalomnak nevezett képződmény néhány kurta évszázadra megváltoztatta, az Áramszünet viszont helyreállította az ősi rendet. A hiba csak ott van, hogy a közösségeket nem tudta föléleszteni. Helyette esélyt adott Valériának. Meg a hozzá hasonlóknak.

– Az első közt leszünk, akiket kiűznek – jegyeztem meg Kírának. Meztelenül feködt az ágyon. Megejtően szép volt. Ahogy néztem, az otthonosság érzése áradt szét bennem.

– Sosem akartál gyereket? – kérdezte váratlanul.

– Volt gyerekeim – feleltem. – Csak nem született meg.

– Abortusz?

– Nem. Vetélés.

– Sajnálom.

Én már nem tudtam, sajnálom-e. Olyan régen volt, bizonytalan, reszkető körvonallú emlék: Ági, a két csfk egy műanyaglapon, nem is látom igazán, csak rámondom, hogy igen; a kórház, a nővér arca. Veszteség.

– Ha visszagondolok, az Áramszünet előtt folyton veszteség ért – suttogtam. – Minden percben elveszett valami. Ha bevallottam magamnak, ha nem. Olyan volt az a világ, mint a pitypang a szélben, sorra váltak le a részei és egymás után tűntek el a semmiben. A meg nem született gyerek is ilyen, semmibe tűnő része a világnak. És véletlenül az életemnek, tehát nekem is... nekem is részem... Akárhányszor visszagondolok erre, mindig oda lyukadok ki, hogy a régi életünkben állandóan, napról napra veszteségek gyűltek veszteségekre... hiányok halmozódtak hiányokra... Már amennyiben a hiányok képesek a halmozódásra...

– Akkor is sajnálom – mondta Kíra. – Jó lenne, ha velünk lenne. A gyereked. Szeretném.

– Már öreg vagyok...

– Nem is akartam tőled semmit, Hunor. Most és itt pláne nem. Egyszer majd talán, de most és itt semmiképp.

– Csak vénebb leszek, fiatalabb nem – figyelmeztettem ostobán.

– Ennek nincs jelentősége – csóválta a fejét Kíra. – Nem lényeges szempont.

Talán igaza volt. Mindenesetre nem beszélünk többet erről. Lassan, hosszan szeretkeztünk, mielőtt elaludtunk.

Egyhangú napokat éltünk. Szinte mindig ugyanazt a napot. Bár nem mindig ugyanazt a cselekvést végeztük, mégsem akadt számottevő, érzékelhető különbség a tegnap, a ma és a holnap, a hétfő és a kedd, a szombat és a vasárnap között. Cudar hideg tél következett arra a szomorú ősze. Gyakran jutott eszembe, hogy Tibiék minden bizonnyal megfagytak odakinn. Egykori barátomat megsirattam, de azt az elhasznált öregembert, akit Valéria elűzött, nem tudtam sajnálni. Inkább örültem, hogy a végére ért, hogy végül megszabadult.

Néhány éjszaka olyan hideg tombolt, hogy reggelre a kisebb madarak kőkemény tetemei heverték tucatszám a fák tövében. A pince agóráján, a tűz mellett topogott az Új Közösségből mindenki, akinek éppen nem akadt dolga. A szobákat régi serpenyőkből, lábasokból készített parázstartókkal melegítettük, amennyire egyáltalán lehetett. Tíz fok fölé soha ne emelkedett a hőmérséklet a szállásunkon.

A hidegre való tekintettel Zénó elrendelte, hogy a vadászok párosával járják a vidéket. Egyik reggel mégis egyedül indultam vadászni. Az őrséget adó Tigrisek gúnyosan vigyorogtak rám.

– Nincs más, akit ilyen időben kiküldenénk – jegyezte meg egyikük.

Megvontam a vállam, nekivágtam a vidéknek. Egyáltalán nem bántam, hogy nem kísér el senki. A számszerj súlyát alig éreztem, a magamra öltött több réteg ruha elnyelte a nyomást, amit a vállamra gyakorolt. Szikrázóan süttött a nap, ugyanakkor valósággal karmolt a hideg. Az arcomat sálba bugyoláltam, de nem tudtam minden bőrfelületemet elfedni. Az éjjel daraszerű, száraz hó esett; akár a sivatagi homok, úgy folyta körül a lábaimat, csaknem a bakancsom szárának tetejéig ért. A pince környéki síkságot több liget és erdő borította, ahol azonban csak a puszta nyújtózkodott, messzire elláttam. Mindenhol fehér, vakító tájék, életnek semmi nyoma. Kíméletlen szél támadt észak felől, sietve a fák közé húzódtam előle. Az ágakon jégcsapok csüngtek, néha fagyott madarak ropogtak a talpam alatt. Életnek semmi nyomát nem leltem. Két vagy talán három óráig bolyongtam. A tagjaim érzéketlenné váltak, a tudóm fáj minden egyes levegővételnél. Mire visszaértem a pincéhez, az öntudatom is cserbenhagyott.

Négy napig nyomtam az ágyat. Különös módon sem fagyási sérüléseket, sem tüdő- vagy egyéb gyulladást nem szedtem össze. Egyfajta önkívületi állapotba kerültem. Mire újra magamhoz tértem, már átléptünk az Áramszünet előtti időszakítás szerinti 2033-ba. Kíra aggódva figyelte, ahogy nehézkesen, remegő kézzel öltözködöm azon a kietlen reggelen.

– Senki nem tud arról, hogy új évet írunk – mesélte. – Legalábbis senki sem árulja el, hogy tisztában van még a régi naptárral, emlékszik még a szilveszterre, újévre. Bár az is lehet, valóban elfelejtették. Ez a monoton, sehová sem vezető élet kiüríti az embert.

– Ki, azt meghiszem... – dűnnyögtem.

– Aggódtam érted. Gyakorlatilag megpróbáltak eltenni láb alól. Csoda, hogy kudarcot vallottak.

– Mennyi időt töltöttem kint?

– Négy és fél órát.

– Kevesebbnek tűnt. És valami emberfölötti szépség áradt a fagyott tájból. Ilyen lehet a sarkvidék... Nem tudom. Valóban elbűvölő volt.

Kíra megfogta a kezem, az arcához húzta.

– Még mindig hideg – állapította meg.

– A kismadarak halálra fagnak, még varjakat sem láttam. Emlős állatot egyet se. Nem tudom, mitől lett ilyen hideg, de talán köze van az Áramszünethez.

– Mindennek köze van az Áramszünethez – legyintett dühösen Kíra. – A szüleim például már igazi zombikká redukálódtak, ami sosem történt volna meg az Áramszünet nélkül. Mindenki más is elhülyül körülöttünk... Ennek az egész Új Közösségnek nevezett rendszernek mindössze egy célja van: életben maradni. Semmi több. Ez az egyedüli törekvés... Nem több ez így, mint növényi vegetáció.

– És vélhetően itt téved Valéria – mondtam. – Az őserdők mélyén vándorló hordákról gondolhatjuk azt, hogy csak élnek bele a világba, egyik napról a másikra, állandó jelenben, hogy ez az életük értelme, vagyis ez maga az életük, de honnan a fényből tudjuk, hogy jól gondoljuk? És ha ad abszurdum helyesen is vélekedünk róluk, akkor sem lehet ugyanazt elvárni azoktól, akik egy egészen másfajta életet éltek hosszú időn keresztül.

– Vagyis?

– Vagyis szerintem Valéria hibázik, ha nem ad igazi, megélhető értelmet az Új Közösségnek... hogy úgy mondjam, mindannyiunk létezésének. Külön-külön és összességünkben.

Kíra a fejét rázta.

– Nem, nem, nem figyeltél rám, Hunor! A szüleim zombik, ahogy az egész bagázs itt, a pincében. Élnek, hogy éljenek, egyenek, igyanak, ürítsenek. Egyik-másik talán üzekedni is szokott, bár mintha ez az igény szép lassan kezdene kivészni Valéria népéből, ami a jövőben még súlyos problémákat fog okozni. Túl nagy volt a sokk, mindenki eltemette magában a vágyait, az igényeit, alárendelt mindent a puszta létezésnek. Valéria nem hibázott, inkább zseniális húzás volt a részéről, amikor elhittette az emberekkel, hogy egyetlen rendeltetésük életben maradni! Hogy nem kell többet tenniük, mint megőrizni a képességüket a lélegzésre... Kockázatos lépés volt tőle. Egyúttal remek.

– Arra gondolsz, hogy az ideológiánk három pillére az élet-minden-áron, az egyszerűség és a közösséginek hazudott boly-szemlélet?

– Arra, hogy semmi ennél magasabb rendű nincs ebben a rendszerben! Igazi földalatti rovarrend. Pincébe való, valóban! A legmagasabb rendű cél kizárólag az Új Közösség fennmaradása. Ergo: fajfenntartás, semmi több. Sőt! Egyelőre nem is a faj, mindössze ennek az egyetlen populációnak a fennmaradása. Ennyi.

– Egy generációra redukált boly-társadalom – fintorogtam.

– Pontosan! Nem közösség, amelyet egyének, hanem boly vagy raj, amelyet példányok alkotnak. Annyiban különbözik az Áramszünet előtti civilizációnktól, hogy ott az uniformizált egyedeket egyszeri és megismételhetetlen, pótolhatatlan individuumoknak hazudták és rájuk aggattak egy csomó látszólagos jogot, egyúttal elbatalizálták a kötelességeiket; ez a mi közegünk ezzel szemben nyíltan fölcserélhető, könnyedén pótolható alanyoknak tekint minket, akiknek se jogai, se igazi kötelességei, csakis feladatai vannak. Mert bár Valéria folyvást valamiféle ősi társadalomról és organikus közösségről beszél, valójában nem azt, s nem is ahhoz hasonlót hozott létre. Egyáltalán nem! Még csak nem is szektát, ahogyan néha hisszük... Egy szektának szüksége lenne valami magasabb rendű kohézióra, egy szekta működéséhez nem elegendő a sivár, meztelen túlélési ösztön, az örök jelen. A szektának kell a transzcendens elem.

Igazat kellett adnom a kedvesemnek, el kellett ismernem, hogy túpontosággal látja a helyzetet.

– Igazad van. Nem szektában, sokkal inkább bolyban élünk; és Valéria a királynő – vettem át a szót. Úgy éreztem, ha beszélünk róla, ha ragozzuk, rágjuk, nyújuk a kérdést, azzal védjük magunkat leghatékonyabban az elsekélyesedés, a betagozódás ellen. – Mi pedig azok a gonosz idegenek vagyunk, sötét lelkű rablódarazsak, akik bepetézhetünk a bolyba és veszélyeztethetjük annak túlélését. A petéink nem egyebek, mint a gondolataink. A bolytársadalom egyedei ne gondolkozzanak! Ebben az egyben hasonlítunk az Áramszünet előtti idők ál-individuumaihoz: a gondolatképtelenség akkor is lényeges államszervező erő volt, most is az.

Kíra diadalittasan nézett rám:

– Na, ugye? És a legvégső igazság az, hogy egyedül a vezető kör, Valéria közvetlen környezete a lényeg, ha mindent egybevetve, következetesen végiggondolod a rendszert, napnál világosabban látszik, hogy ténylegesen, istenigazából kizárólag az ő túlélésük számít. Szerintem öntudatlanul vagy tudatosan, de magukat tekintik a boly lelkének, lényegének. Így állunk.

– El kell mennünk innen – mondtam ki hangosan, amit mind a ketten gondoltunk.

– Mielőtt küldenek – egészített ki Kíra.

– Csak enyhüljön a hideg. Mert jelenleg fél nap alatt megfagyunk odakint. Vagy még annyi idő sem kell hozzá.

Ám a hideg nem enyhült, fogva tartott bennünket. Több mint egy hét telt el anélkül, hogy bárki kitette volna a lábát a pincéből a Tigriseken kívül. A levegő elhasználttá vált, a lefolyók elfagytak, bűz terjengett, amit a fáklyák olajos szaga már csak azért sem tudott elnyomni, mert azt úgy megszoktuk, hogy föl sem tűnt. Néhányan megbetegedtek, de a gondos ápolásnak köszönhetően senki sem halt meg. Aztán egy nap olyan hirtelen melegedett föl az idő, mintha valaki begyújtott volna egy gígszi kazánt.

– Éppen ideje volt – dörmögte Kíra apja. – Jó, ha két napra elegendő tüzelőnk maradt.

– Többet kell gyűjtenünk a jövőben, többet kell fölhalmoznunk – vonta le a tanulságot valaki, s Dáviddal még hosszú ideig erről tárgyaltak: mennyi fát, honnan, hogyan hordjanak le a pince raktárába. Döbbenet hallgattam őket, mert bár valamiféle elemi logika szerint teljesen igazuk volt és a helyes következtetéseket levonva a tökéletes tervet szőtték, ugyanakkor messzebbre vagy éppen magasabbra tekintve nevetségesnek tűnt ez a nagy konspirálás. Az Új Közösség a jövőre is csak mint egykettőre elérkező jelenre tudott gondolni, a távlatokat végképp elveszítette.

A lassan érkező tavasz ennek ellenére újabb távlatokat nyitott. Mindannyian megkönnyebbültünk, amikor elmúlt a kíméletlen tél. Sokat sütött a Nap, aki csak tehette, mártogatta az arcát a sugaraiba; s amikor eleredt az eső, azt is élveztük, hiszen langyos cseppekben hullott, jól esett bőrig ázni. Ettől függetlenül még március végén is olyan kemény volt a talaj, akár a kő, csak április közepére engedett föl valamelyest. Akkor tudtunk nekilátni a mezőgazdasági munkáknak.

Ugyanabban az időben érkezett közénk mintegy tucatnyi új ember. A Tigrisek találtak rájuk, fegyverek közt kísérték be a területünkre. Hetekig a kisebb pincében őrizték őket, Valéria minden nap órákat áldozott rájuk az idejéből. Először hárman költöztek át a pincébe, az Új Közösség tagjai közé, majd újabb kettő következett, végül a maradék. Sokat szenvedett, riadt alakok voltak mindahányan, alig szóltak, s ha mégis, Valériát és a Tigriseket áldották suta szavakkal, szemükben őszinte csodálattal.

– Szörnyű, min mehettek keresztül – sajnálkozott Kíra.

Néhanap Dávid és Eleonóra látogattak át hozzánk, velük szánakoztunk a kinti világ borzalmain. De egyre ritkábban keresték a társaságunkat, s amikor mégis, kényszeredetten és röviden beszélgettünk. A hagyományos családi kötelékek az egész Új Közösségben szerfölött sebesen bomlottak, kivéve Valéria családját, amely továbbra is szorosan összezárt. Még a Down-kóros fiúk sem barátkoztak senkivel, holott az ilyen betegségben szenvedők tapasztalataim szerint nyitottak és érdeklődők. Az egész família az Új Közösségen kívül és fölül állt, tulajdonképpen Kíra és az öccse is, hiszen ők sem tettek egyebet, mint irányították a közösség tagjait, Valéria kezdeti kedveskedései, érdeklődő elvegyülései a *néppel* végleg megszűntek.

Azok a kapcsolatok, amelyek nem az Új Közösségben szövődtek, hanem korábban, folyamatosan erodálódtak, hovatovább Kíra meg én csodabogárnak számítottunk, amiért ugyanúgy ragaszkodunk egymáshoz, mint annak előtte. Ilyen értelemben Dávidon és Eleonórán is ámulhattak a társaink, hiszen továbbra is együtt laktak, mi viszont nagyon jól láttuk, hogy a köztük lévő viszony mind felszínesebbé válik. Egyesek arról kezdtek fecsegni, a legjobb volna, ha megszűnne minden elkülönülés, ha a közösség olyanná válna, mint az ősi idők csoportjai. Valéria azonban vesélyesnek ítélte az effajta kommunisztikus eszméket és nem hagyta, hogy elharpózzanak, gyűlést hirdetett az agórára, ahol nagy beszédben kelt ki az efféle eszmék

ellen, amivel megelőzte, hogy újhíppi hordává vagy a végletekig feszített kibuccá formálódjon a pince népe.

– Ügyes – szúrta a fogai közt Kíra. – Csak arra alakulhatunk, amerre ő terelget.

Nemsokára nekiláthattunk a föld művelésének. Jól esett a fizikai munka, a napi végi fáradtság, az izomláz. A kegyetlen tél után szinte hallani véltük, ahogy fölsóhajt a természet. Ástunk, ültettünk. Aztán az egyik hajnalban, éppen csak, hogy fölébredtünk, határozottan kopogtak az ajtónkon. Kinyitottam. Valéria meg az öccse, Jónás és egy Tigris állt előttem.

– Szedj össze egy hátizsáknyi holmit – szólta Valéria hidegen – és hagyd el az Új Közösséget!

– Miért?

– Elég volt – vont a vállát. – Örülj, hogy nem télen löktelek ki.

– Igazán nagylelkű vagy.

– Túl sokat gondolkodsz. És nem a helyes gondolatok járnak a fejedben.

Kíra némán pakolni kezdett a hátam mögött.

– Te nem! – rivallt rá Jónás. – Te maradsz.

– Ha ő megy, én is megyek – mondta Kíra, egy pillanatra sem hagyva abba a csomagolást.

– Ezt nem te döntöd el – mosolyodott el Valéria. Jónás félretolta az útjából, Kírához lépett, megragadta a vállánál fogva.

– Jó lesz nekünk – vigyorgott. Kíra villámgyorsan pofonvágta, mire Jónás fölnevetett. Elindultam feléjük, de a másik Tigris elém ugrott és a mellemnek szögezte a fölhúzott nyílpuskáját.

– Nem – csak ennyit vakkantott, én pedig tehetetlenül, bénán néztem, ahogy Jónás ököllel lecsap Kírára, amitől a szerelmem úgy csuklik össze, akár a colstok, aztán felém fordul, gyomorszájon vág, s amint összegörnyedek, menten valami éles fájdalom hasít a tarkómba. Többre nem emlékszem.

Mikor magamhoz tértem, egy fa tövében hevertem, mellettem hátizsák. Néhány méterre tőlem fényes bundájú macska mosakodott. Mikor észrevette, hogy megmozdulok, nyeffentett egyet és közelebb óvakodott.